

Povezovanje srednjega šolstva in gospodarstva ter kadrovske štipendije

Prejeto 29.03.2021 / Sprejeto 01.12.2021

Znanstveni članek

UDK 373.5:331.5-053.6

KLJUČNE BESEDE: brezposelnost mladih, strukturna brezposelnost, dejavniki brezposelnosti, vloga povezovanja srednjega šolstva in gospodarstva, trg dela, regresijska analiza

POVZETEK – Članek prikazuje rezultate kvantitativne raziskave, v okviru katere s pomočjo multivariatne regresije analiziramo sekundarne panelne podatke o brezposelnosti mladih in nekaterih dejavnikih te brezposelnosti. Ključna ugotovitev raziskave je, da obstoječi sistem povezovanja srednješolskega izobraževanja ter gospodarstva skozi kadrovske štipendije v Sloveniji nima statistično značilnega vpliva na zaposljivost mladih, kar nakazuje na pomanjkljivost in neustreznost tega sistema povezovanja. Tega je posledično nujno potrebno celovito revidirati in prenoviti, da bi lahko prinašal želene učinke. Nakazana so nekatera priporočila za izboljšanje stanja na tem področju.

Received 29.03.2021 / Accepted 01.12.2021

Scientific paper

UDC 373.5:331.5-053.6

KEYWORDS: youth unemployment, structural unemployment, unemployment factors, the role of linking secondary education and the economy, labour market, regression analysis

ABSTRACT – The article presents the results of a quantitative study, in the framework of which we analyse secondary panel data on youth unemployment along with certain factors of unemployment; all with the help of multivariate regression. The key finding of the research is that the existing system of integration between secondary education and the economy through staff scholarships in Slovenia does not have a statistically significant impact on youth employability, which indicates the inadequacy of this integration process and a lack thereof. Consequently, it is necessary to comprehensively revise and overhaul the integration system in order to bring about the desired effects. Some recommendations are made to improve the situation in this area.

1 Uvod

Že več kot desetletje se soočamo s krizo brezposelnosti mladih, ki se spopadajo z nevarno kombinacijo visoke stopnje brezposelnosti, povečane neaktivnosti ter pretirane ponudbe negotovih oblik dela (Cerovšek in Lukič, 2013). Cerovšek in Lukič (2013) opozarjata tudi, da mladi trpijo zaradi nedostojnega dela – nizkih plač in neugodnega zaposlitvenega statusa ter večjega deleža fleksibilnih oblik dela. Te same po sebi sicer niso nekaj negativnega, lahko pa prispevajo tudi k izkoriščanju mladih ter večji negotovosti in manjši stabilnosti njihove zaposlitve.

Delodajalci od mladih zahtevajo sposobnosti in veščine za okolje polno izzivov (Quint, 2006; Chell in Athayde, 2009). Današnji mladi ljudje se soočajo z negotovo prihodnostjo, kar je rezultat svetovne konkurenčnosti in tekmovalnosti, ki hitro spreminja industrijo, delo in kakovost življenja ljudi (Chell in Athayde, 2009), v zadnjem času pa se temu pridružujejo še posledice nepričakovane pandemije koronavirusa.

Globalizacija, spremembe zaradi prehoda od industrijske k informacijsko-tehnološki ekonomiji in spremljajoče socio-ekonomske spremembe v svetu so v zadnjih desetletjih zahtevale od mladih razvoj novih kompetenc, spretnosti in znanja, ki jih posamezniki potrebujejo za učinkovito delovanje v odraslosti (Zupančič in Sirch, 2018; OECD, 2018). Trbanc in Verša (2002) sicer menita, da imajo z vidika znanja mladi prednost pred tistimi, ki so izobraževanje zaključili dlje časa nazaj, saj je danes znanje bolj kompleksno – vključene so tudi kompetence, ki jih danes potrebujemo na delovnih mestih, kot so npr. raba informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), znanje tujih jezikov, komunikacijske spretnosti. Ker so to generacije, ki jih IKT spremlja že skoraj od rojstva, imajo najrazličnejše kompetence in znanja s tega področja, seveda pa, kot navajata Ignjatović in Trbanc (2009), prinašajo s seboj tudi nova znanja iz izobraževalnega procesa.

Posebnost mladih kot delovne sile je, da nimajo delovnih izkušenj (Ignjatović in Trbanc, 2009; Popovič in Zajc, 2002), Svetlik (1985) pa k temu dodaja, da tudi nimajo znanja o iskanju zaposlitve. Šole mladih ne opremijo z veščinami, kako poiskati službo in kako uravnati svojo karierno pot (Puklek Levpušček, 2018). Pomanjkanje izkušenj je poleg izobrazbe največja težava mladih pri kandidiranju za prosta delovna mesta (Trbanc in Verša, 2002), medtem ko prednosti mladih predstavljajo lastnosti, kot so hitra prilagodljivost, inovativno razmišljanje, socialna inteligentnost, medijska pismenost, transdisciplinarnost ter sprejemanje sprememb.

Mlade se označuje kot prilagodljive delavce, saj naj bi bili bolj pripravljeni sprejeti fleksibilne oblike zaposlitve, zaposlitev za krajši čas oziroma zaposlitev, ki ne ustreza njihovim poklicnim ciljem. Pri tem je treba poudariti, da so mladi pravzaprav v fleksibilne oblike dela prisiljeni, saj v glavnem nimajo možnosti izbire med zaposlitvami oziroma delom za nedoločen čas (Cerovšek in Lukič, 2013), saj na trgu dela ni veliko razpoložljivih delovnih mest za stalno zaposlitev. Več kot 80 odstotkov zaposlitev mladih na trgu dela namreč predstavljajo zaposlitve za določen čas (Mladinski svet Slovenije, 2014).

Vstop mladih na trg delovne sile v družbi storitev in informacijske tehnologije je negotov, varnost zaposlitve pa redka dobrina (Puklek Levpušček, 2018). Vse to pa se je v času pandemije koronavirusa še poslabšalo.

Mladinski svet Slovenije (2014) je snoalcem politike podal kar nekaj predlogov za izboljšanje položaja mladih, in sicer izenačevanje prednosti ter slabosti dela za določen in nedoločen čas ter izenačitev pravic, ki izhajajo iz naslova zaposlitve tudi v primeru prekarnih oblik dela. To pomeni, da je treba zagotoviti, da se tudi pri prekarnih oblikah dela obdobje dela šteje v delovno dobo, zagotovi pokojninsko in invalidsko zavarovanje, nudi možnost prejemanja nadomestila v primeru bolniškega staleža in porodniškega dopusta ter omogoči najem bančnih posojil. Predlagajo odpravo volonterskih pripravništev in nadgradnjo opravljanja pripravništva z obveznim mentorstvom za pripravnike ter vzpostavitev okvira za kakovostna pripravništva, ki bo opredeljeval čas trajanja pripravništva, strokovne in učne cilje, transparenten sistem informiranja o pravicah in obveznostih ter ustrezno socialno zaščito in plačilo pripravnika. Prav tako so se zavzeli za subvencije za zaposlovanje mladih na različnih področjih ter za spodbude za delodajalce pri zaposlovanju mladih, še posebno mladih žensk in mladih mater, pri čemer je treba okrepiti finančne spodbude z ukrepi za ustvarjanje novih delovnih mest tudi v nevladnem delu javnega sektorja, v katerem je trenutno zaposlenih manj kot odstotek ljudi, medtem ko je evropsko povprečje osem odstotkov (Mladinski svet Slovenije, 2014).

Obstajajo različni instrumenti povezovanja srednjega šolstva in podjetij, s čimer lahko prispevamo k večji zaposljivosti mladih po zaključku formalnega izobraževanja. Prehod mladih iz izobraževanja na trg dela se lahko med drugim začne z vajeništvom, obvezno prakso, pripravništvom, štipendiranjem in z različnimi programi, ki pomagajo mladim pri iskanju prve službe (Trbanc, 2007, str. 55; Trbanc in Verša, 2002, str. 357).

Mladinski svet Slovenije (2014) za izboljšanje položaja mladih na trgu dela predlaga, da se v okviru nacionalnih politik spodbuja prilagajanje izobraževalnih programov in mest na posameznih programih potrebam po znanju, ki jih narekuje gospodarstvo, z namenom doseganja večje povezanosti med izobraževalnim sistemom in gospodarstvom. Kunc in Likar (2014, str. 39–40) opozarjata, da je velik problem šolski kurikulum in tog šolski sistem nasploh.

Na podlagi proučevanja dosedanjih raziskav lahko ugotovimo, da obstajajo številni problemi na področju povezovanja sfere srednjega šolstva in gospodarstva, ki naj bi pripomoglo k odpravi vrzeli med potrebami gospodarstva in razpoložljivo delovno silo, ki prihaja iz srednjih poklicnih šol. Analize trga dela kažejo, da se razhajanja med znanjem in sposobnostmi mladih ter zahtevami na novo nastajajočih delovnih mest iz leta v leto večajo, zato je treba uvajati učinkovite sisteme, ki tako zaposlenim kot brezposelnim pomagajo obvladovati spremembe in prehod na trg dela (ZRSZ, 2017). Na področju šolskih aktivnosti bi bilo nujno treba vpeljati več reševanja kompleksnih problemov na ravni pouka ter aktivnosti za razvoj ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti (Dolinar in Likar, 2021, str. 69). Velik problem Čilić in Kovačević (2021, str. 76) vidita tudi v tem, da so šole večinoma le kraj pridobivanja in reproduciranja znanja, ne pa prostor interakcije, komunikacije ter kritičnega mišljenja. Izobraževalne ustanove bi morale v okviru vseživljenjskega učenja pridobiti novo sistemsko kakovost izobraževanja, ki bi jo bilo treba vključiti v sistem stalnega izobraževanja (Dubaseniuk, Voznyuk in Samoilenko, 2020, str. 143).

V povezavi z brezposelnostjo mladih moramo posebej izpostaviti strukturno brezposelnost, torej ko posamezniki ne ustrezajo razpoložljivim prostim delovnim mestom (Haralambos in Holborn, 2005). Podjetja povprašujejo po določenih kadrih, toda izobraževalni sistem ne usposablja za ta področja (Samuelson in Nordhaus, 2002). Strukturna brezposelnost na slovenskem trgu dela je povezana tudi z množičnim vstopom mladih generacij v terciarno izobraževanje, pa tudi z razvojem slovenskega gospodarstva (Ignjatović, 2017). Ignjatović (2017) navaja, da prihaja do velikih razhajanj med željami družbe (prehod k družbi znanja) in mladih (kakovostna delovna mesta z visoko plačo ter dobrimi delovnimi razmerami) ter realnostjo (kvalifikacijsko nezahtevna delovna mesta z nizko plačo in slabimi delovnimi razmerami).

Teorija s področja trga dela navaja torej različne dejavnike, ki vplivajo na brezposelnost mladih, kot so stopnja izobrazbe, delovne izkušnje, sposobnosti in veščine, spretnosti in kompetence, gospodarska in demografska gibanja ipd. (Trbanc in Verša, 2002; Popovič in Zajc, 2002; Trbanc, 2007; Chell in Athayde, 2009; Ignjatović in Trbanc, 2009; Cerovšek in Lukič, 2013; Mladinski svet, 2014; Zupančič in Sirch, 2018; Puklek Levpušček, 2018). Med temi dejavniki nekateri raziskovalci še posebej izpostavljajo pomen povezovanja šolstva in gospodarstva za zmanjšanje brezposelnosti mladih (Natek idr., 2010; ZRSZ, 2017; Hanushek, 2018; OECD, 2018), nekateri pa bolj poudarjajo druge dejavnike – Allesandrinijeva (2018) na primer s svojo raziskavo ugotovi, da neugodne razmere na trgu dela vplivajo na to, da bodo mladi verjetneje nadaljevali izobraževanje na višji stopnji, in na izbiro programa. Piskaty idr. (2000) ter Achleitner,

Wallner in Schönherr (2012) pa na podlagi sistema poklicnih šol v Avstriji, ki je zelo uspešen, kot zelo pomemben dejavnik izpostavljajo praktično usposabljanje oziroma dualni sistem, ki ga v zadnjem času uvajamo tudi v Sloveniji.

V Sloveniji so se po nedavni globalni gospodarski krizi razmere na trgu dela nekoliko stabilizirale leta 2014. Močno se je zmanjšalo število brezposelnih mladih. Konec decembra 2017 je bilo na ZRSZ prijavljenih 16.968 mladih, konec decembra 2018 pa le še 15.924, torej je bila brezposelnost mladih v tem času v upadu (ZRSZ, 2019). Napovedi slovenskih in mednarodnih institucij so bile glede ekonomskih trendov za naslednje dveletno obdobje pozitivne (ZRSZ, 2019). Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) je za leto 2019 napovedal povečanje zaposlenosti za 1,5 odstotka in za 0,8 odstotka v letu 2020 (ZRSZ, 2019). Toda nepričakovana pandemija koronavirusa je vse napovedi spremenila. Obseg študentskega dela se je zaradi pandemije zmanjšal za 60%. V decembru 2020 se je število brezposelnih mladih povzpelo na 18.336, januarja 2020 pa je številka še višja, in sicer 18.850. Zadnji znani podatki so za februar 2021, ko pa se število brezposelnih mladih zniža na 17.824 (ZRSZ, 2021).

Dosedanje raziskave, ki so vezane na učinke povezovanja šolstva in gospodarstva na brezposelnost mladih, opozarjajo, da je treba poglobiti to sodelovanje, saj pomembno vpliva tako na stopnjo zaposlenosti kot na gospodarsko rast (Hanushek in Kimko, 2000; Wolbers, 2000; Krueger in Lindhal, 2001; Bassanini, Scarpetta in Hemmings, 2001; Barro, 2001; Mali idr., 2004; Woessmann in Schütz, 2006; Hanushek in Woessmann, 2008; Čepar in Bojnec, 2008; Hanushek, 2018; Lenkei, Mustafa in Vecchi, 2018).

V nadaljevanju je predstavljena metodologija raziskave, natančneje so predstavljeni uporabljeni podatki, potek izvedbe ter ključni rezultati regresijske analize. Na koncu podajamo sklep ter nekatera priporočila.

2 Metodologija

Namen raziskave je bil na podlagi kvantitativne raziskave brezposelnosti mladih ugotoviti, kakšna je učinkovitost obstoječega sistema povezovanja srednjega šolstva in gospodarstva preko kadrovskega štipendiranja mladih v Sloveniji.

Raziskovalna hipoteza

Da bi dosegli namen raziskave, smo postavili raziskovalno hipotezo, ki se glasi: *Povezovanje med sistemom srednješolskega izobraževanja ter gospodarstvom v obliki kadrovskega štipendiranja v Sloveniji je dejavnik, ki statistično značilno znižuje brezposelnost mladih.*

Namen kadrovskega štipendiranja je prav gotovo povezovanje srednješolskega izobraževanja in gospodarstva z namenom uskladitve znanj, spretnosti in kompetenc dijakov z dejanskimi potrebami podjetij oz. štipenditorjev, zaradi česar bi se morala povečati zaposljivost mladih. V okviru naše raziskave smo s pomočjo regresijske analize preverili, ali so v primeru Slovenije dejanski učinki tega povezovanja ustrezni.

Na brezposelnost mladih zagotovo vpliva mnogo različnih dejavnikov. Namen naše raziskave ni bil analizirati vse dejavnike brezposelnosti mladih, ampak se osredotočiti na vpliv, ki ga ima povezovanje sfere srednješolskega izobraževanja in gospodarstva na brezposelnost mladih v obstoječem sistemu in okoliščinah, ki veljajo v Sloveniji v proučevanem obdobju. Ne gre torej za preverjanje hipoteze na splošno, ampak konkretno v razmerah, ki veljajo na tem področju v Sloveniji.

Predstavitev podatkov za odvisno in neodvisne spremenljivke

Podatke za kvantitativno analizo smo pridobili iz statistične baze Statističnega urada Republike Slovenije (SURS), torej so v tem delu raziskave uporabljeni sekundarni podatki. Na podlagi teh podatkov smo analizirali nekatere dejavnike brezposelnosti mladih ter preverili, kakšen vpliv in vlogo ima povezovanje srednjega šolstva in gospodarstva preko kadrovskega štipendij med ostalimi dejavniki. Panelni podatki so bili zbrani po 212 slovenskih občinah ter za leta 2013–2016.

Odvisno spremenljivko, tj. *brezposelnost mladih*, smo merili s podatki o stopnji registrirane brezposelnosti mladih, ki so stari od 15 do 24 let ter imajo pridobljeno poklicno ali strokovno srednješolsko izobrazbo. Zanimala nas je namreč brezposelnost tistih mladih, ki so pred kratkim (v obdobju zadnjih petih let) zaključili poklicno ali strokovno srednješolsko izobraževanje ter takoj za tem vstopili na trg dela, torej formalnega izobraževanja na višješolski ali visokošolski ravni niso nadaljevali.

Podatki o neodvisnih oziroma pojasnjevalnih spremenljivkah, ki so bile uporabljene za merjenje nekaterih potencialnih dejavnikov brezposelnosti mladih, ki izhajajo iz teorije trga dela, so predstavljeni spodaj.

Število podjetij na 100 prebivalcev občine (x_1): število vseh podjetij v posamezni občini smo delili s številom celotnega prebivalstva občine ter dobljeni rezultat pomnožili s 100. Relativni kazalnik je izračunan z namenom primerljivosti med različno velikimi občinami in opisuje lastnosti na strani povpraševanja na trgu dela. Večja podjetniška aktivnost skozi večje relativno število podjetij generira nova delovna mesta, s tem pa se povečuje povpraševanje po delu in zmanjšuje brezposelnost.

Število kadrovskega štipendij na 100 dijakov občine (x_2): med različno velikimi občinami primerljiv kazalnik smo izračunali tako, da smo število kadrovskega štipendij v posamezni občini delili s številom dijakov občine ter dobljeni rezultat pomnožili s 100. Ta kazalnik je uporabljen za merjenje intenzivnosti povezovanja sfere srednjega šolstva in gospodarstva. Intenzivnejše kot je to povezovanje, bolj so znanja, pridobljena skozi srednješolsko izobraževanje, prilagojena dejanskim potrebam podjetij, s tem pa pričakujemo, da so dijaki po zaključenem šolanju bolj zaposljivi. Pri vključevanju te spremenljivke v regresijsko analizo upoštevamo časovni odlog, saj štipendije, ki jih dijaki prejema danes, ne vplivajo takoj danes na manjšo brezposelnost mladih, ampak se ta vpliv pokaže s časovnim odlogom. Več štipendij letos pomeni več povezovanja podjetij s šolami, kar pa da rezultate čez štiri ali pet let, ker se šele čez toliko časa lahko predlogi podjetij prelijejo v izobraževalni sistem, vsekakor pa nekatere šole v tem času lahko dijaki končajo šolo in stopijo na trg dela.

Deflacionirane povprečne mesečne realne bruto plače (x_3): razvitost občine smo ocenili s “proxy” spremenljivko povprečna mesečna realna bruto plača, saj podatki o BDP na prebivalca po občinah niso na voljo, predpostavljamo pa, da imajo razvitejše občine (ki več prispevajo k BDP) tudi višjo povprečno plačo. Ker so povprečne mesečne bruto plače podane v tekoči višini za posamezna leta, smo podatke med leti deflacionirali, kar pomeni, da smo iz njih izločili rast splošne ravni cen. Za bazno leto smo izbrali leto 2013. V razvitejših občinah pričakujemo nižjo brezposelnost mladih.

Delež prebivalstva z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo (x_4): izobrazbeno raven posamezne občine smo merili s podatki o deležu prebivalcev posamezne občine, ki ima višješolsko ali visokošolsko izobrazbo. Pričakujemo, da višja izobrazbena raven občine na splošno pripomore k manjši brezposelnosti mladih, tudi tistih, ki imajo samo srednješolsko raven izobrazbe. Kazalnik smo izračunali tako, da smo podatke o številu prebivalcev z dokončano terciarno izobrazbo v občini delili s številom občanov ter količnik pomnožili s 100. Gre za kazalnik, ki meri značilnosti na strani ponudbe dela.

Deflacionirana vrednost investicij podjetij v opredmetena osnovna in neopredmetena sredstva na 100 podjetij (x_5): tudi v tem primeru smo podatke med leti deflacionirali, kar pomeni, da smo iz njih izločili rast splošne ravni cen. Za bazno leto smo znova izbrali leto 2013. Deflacionirane vrednosti investicij smo z namenom primerljivosti med občinami nadalje preračunali še tako, da smo jih delili še s številom podjetij in količnik pomnožili s 100. Ta kazalnik opisuje lastnosti povpraševanja po delu, saj se nanaša na investicijske odločitve podjetij, ki po delu povprašujejo.

Na podlagi pridobljenih in ustrezno urejenih podatkov smo izpeljali multivariatno regresijsko analizo, s katero smo analizirali odvisnost brezposelnosti mladih od različnih dejavnikov brezposelnosti.

Omejitve in predpostavke raziskave

V okviru raziskave smo se omejili na proučevanje povezovanja gospodarstva in le poklicnega ter strokovnega srednješolskega izobraževanja in ne tudi izobraževanja na ostalih višjih ali nižjih ravneh izobraževanja. Zajeti so podatki po občinah za celo Slovenijo za štiriletno obdobje od leta 2013 do leta 2016. Zaradi omejenosti razpoložljivih podatkov pri merjenju povezovanja srednjega šolstva in gospodarstva smo se omejili na kadrovske štipendije. Pri vključevanju spremenljivk v regresijsko analizo, ki so bile uporabljene kot “proxy” spremenljivke pri merjenju potencialnih dejavnikov brezposelnosti mladih, smo se omejili na zgoraj predstavljene podatke, ki so po obravnavanih letih in občinah bili na razpolago.

Predpostavljamo, da je podjetniška aktivnost občine večja, če je relativno število podjetij v občini višje. Predpostavljamo, da so investicije v nove zmogljivosti podjetij kazalec investicij v kapital, kar pa se lahko dopolnjuje ali pa izključuje z investicijami v delo. Predpostavljamo, da lahko višino povprečne mesečne realne plače uporabimo kot “proxy” spremenljivko za merjenje razvitosti občine ob odsotnosti podatkov o bruto domačem proizvodu (BDP) po občinah, saj smo predpostavili, da imajo občine z višjim BDP na prebivalca tudi višje povprečne plače. Predpostavljamo, da višji odstotek prebivalcev s terciarno izobrazbo pomeni višjo raven izobraženosti posamezne občine.

3 Rezultati in interpretacija

V nadaljevanju prikazujemo ključne ugotovitve regresijske analize za obdobje 2013–2016 po slovenskih občinah. Na podlagi rezultatov končnega regresijskega modela lahko zapišemo končno oceno enačbe regresijske funkcije, ki ima obliko:

$$BREZP = 41,444 - 0,110 \times PLAC - 0,211 \times TERC + 0,069 \times INV.$$

Ugotovimo lahko, da večja povezanost gospodarstva in srednješolskega izobraževanja skozi večje relativno število štipendij sicer zmanjšuje brezposelnost mladih, vendar pa ta povezava ni statistično značilna, saj je točna stopnja značilnosti precej nad 0,05 (znaša $p = 0,207$), kar pomeni preveliko tveganje napake prve vrste ob zavrnitvi ničelne hipoteze (slika 1). Prav gotovo je to jasen signal, da obstoječi sistem povezanosti gospodarstva in izobraževanja prek kadrovskega štipendij, ki ga imamo v Sloveniji, ni ustrezen in pravzaprav trenutni ukrepi na področju tega povezovanja nimajo statistično značilnega vpliva na zmanjševanje brezposelnosti mladih oziroma na njihovo večjo zaposljivost. Zaradi statistične neznačilnosti tega povezovanja za brezposelnost mladih ta spremenljivka v zgornji enačbi ni vključena.

Podobno kot relativno število kadrovskega štipendij smo iz končnega regresijskega modela izločili tudi relativno število podjetij, saj se zaradi multikolinearnosti ta vpliv dejansko manifestira že skozi ostale spremenljivke.

Na podlagi končnega regresijskega modela lahko zagotovo trdimo, da povprečne mesečne realne bruto plače statistično značilno negativno vplivajo na brezposelnost mladih, saj je $\beta = -0,110$, točna stopnja značilnosti pa je manjša od 0,05 ($p = 0,003$). To pomeni, da višje plače kot indikator višje gospodarske razvitosti zmanjšujejo brezposelnost mladih. Višje plače v tem primeru niso v prvi vrsti kazalnik stroškov dela "ceteris paribus", ampak so predvsem simptom močnejšega gospodarstva v posamezni občini, to pa pomeni večje število delovnih mest ter posledično vodi v nižjo brezposelnost mladih. Če se plača poveča za 1 evro, se registrirana brezposelnost mladih "ceteris paribus" na podlagi vzorčnih podatkov zmanjša za 0,110-odstotne točke.

Podobno lahko na podlagi končnega regresijskega modela (slika 1) ugotovimo tudi, da višji delež oseb s terciarno izobrazbo statistično značilno negativno vpliva na brezposelnost mladih, saj je $\beta = -0,211$, točna stopnja značilnosti pa je manjša od 0,05 oziroma zanemarljiva ($p = 0,000$). To pomeni, da višja raven izobrazbe zmanjšuje brezposelnost mladih. Višja izobrazbenost znova pripomore k močnejšemu gospodarstvu v posamezni občini, to pa spet pomeni večje število delovnih mest ter posledično vodi v nižjo brezposelnost mladih, tudi tistih s samo srednješolsko izobrazbo. Če se delež oseb s terciarno izobrazbo poveča za 0,01, se registrirana stopnja brezposelnosti mladih ("ceteris paribus") na podlagi vzorčnih podatkov zmanjša za 0,211-odstotne točke. Med vsemi dejavniki brezposelnosti mladih se je v končnem regresijskem modelu ta dejavnik izkazal kot najpomembnejši, saj ima najvišjo vrednost standardiziranega koeficienta beta.

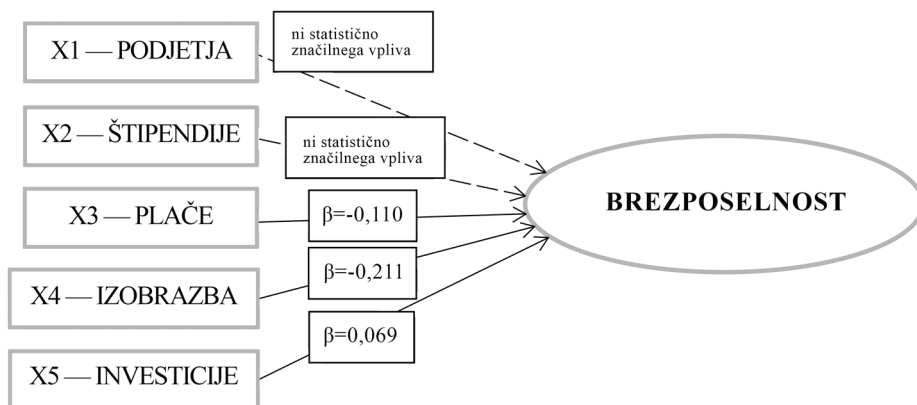
Slika 1*Regresijski koeficienti – končni regresijski model*

Model	Nestandard. koeficienti		Standardiz. koeficienti	t	p	Statistika kolinearnosti	
	B	SE	β			Toleranca	VIF
1 – Konstanta	41,444	2,805	–	14,774	0,000	–	–
x_2 – STIP Št. kadrovskih štipendij na 100 dijakov občine	–0,098	0,077	–0,043	–1,262	0,207	0,967	1,034
x_3 – PLAC Povprečne mesečne realne bruto plače	–0,007	0,002	–0,110	–2,936	0,003	0,812	1,231
x_4 – TERC Delež prebivalcev, ki ima več kot srednješolsko izobrazbo	–23,887	4,195	–0,211	–5,694	0,000	0,829	1,206
x_5 – INV Deflacionirana vrednost investicij podjetij v opredm. osnovna in neopredm. sredstva na 100 podjetij v €	0,003	0,001	0,069	1,979	0,048	0,925	1,081

Kot zadnja statistično značilna pojasnjevalna spremenljivka, ki je vključena v regresijski model, je deflacionirana vrednost investicij podjetij v opredmetena osnovna in neopredmetena sredstva na 100 podjetij. Na prvi pogled nekoliko presenetljivo višina vrednosti teh investicij statistično značilno pozitivno vpliva na brezposelnost ($\beta = 0,069$, $p = 0,048$), kar bi pomenilo, da višja raven investicij povečuje stopnjo registrirane brezposelnosti mladih. Če bi se vrednost investicij povečala za 1 evro na 100 prebivalcev, potem bi se (“ceteris paribus”) na podlagi vzorčnih podatkov stopnja registrirane brezposelnosti povečala za 0,069-odstotne točke. To seveda ne pomeni, da višja raven investicij na dolgi rok ne zmanjšuje brezposelnosti mladih. Najverjetneje je ugotovljena povezava takšna zaradi tega, ker se v tako kratkem opazovanem obdobju večja vrednost investicij odrazi bolj kot dodatno finančno breme za podjetje, kar pa zavira zaposlovanje mladih na kratki rok. Pozitivni učinki takih investicij na širitev in rast podjetja bi se pokazali šele na daljši rok in s tem tudi ugodni učinki na večjo zaposlenost mladih. Po drugi strani lahko ugotovimo, da obstajajo številne raziskave, ki po eni strani ugotavljajo obstoj komplementarnosti med zaposlovanjem kapitala in delom, po drugi strani pa tudi raziskave, ki ugotavljajo substitucijo med zaposlenostjo kapitala in dela (Arestis, Baddeley in Sawyer, 2007). V prvem primeru to pomeni, da se ob investiranju v osnovna sredstva povečuje tudi potreba po dodatnem delu, kar zmanjšuje brezposelnost. V drugem primeru pa bi dodatne investicije v osnovna sredstva nadomeščale delo ter tako povečevale brezposelnost, kar je skladno z izsledki naše raziskave. Prav gotovo je ta zadnji učinek izrinjanja oziroma nadomeščanja dela s kapitalom tudi bolj prisoten na kratek kot pa na dolgi rok in še posebej na področju nižje kvalificirane delovne sile.

Slika 2

Grafična predstavitev modela nekaterih dejavnikov brezposelnosti mladih in vloga povezovanja gospodarstva ter sistema izobraževanja pri vplivanju na brezposelnost mladih

Namen izvedene regresijske analize ni bil v iskanju popolnega modela vseh dejavnikov, ki vplivajo na brezposelnost mladih, ampak identifikacija vloge, ki jo ima povezovanje gospodarstva in sistema srednješolskega izobraževanja na to brezposelnost prek kadrovskega štipendiranja. Bistvena ugotovitev regresijske analize v kontekstu naše raziskave torej je, da obstoječa povezanost gospodarstva ter sistema izobraževanja v Sloveniji prek kadrovskega štipendiranja ni ustrezna, saj ta nima statistično značilnega vpliva na brezposelnost mladih. Torej je treba na področju povezanosti gospodarstva ter sistema srednješolskega izobraževanja sprejeti ukrepe, ki bodo to povezanost v luči vpliva na zaposljivost mladih spodbudili in izboljšali.

4 Sklep

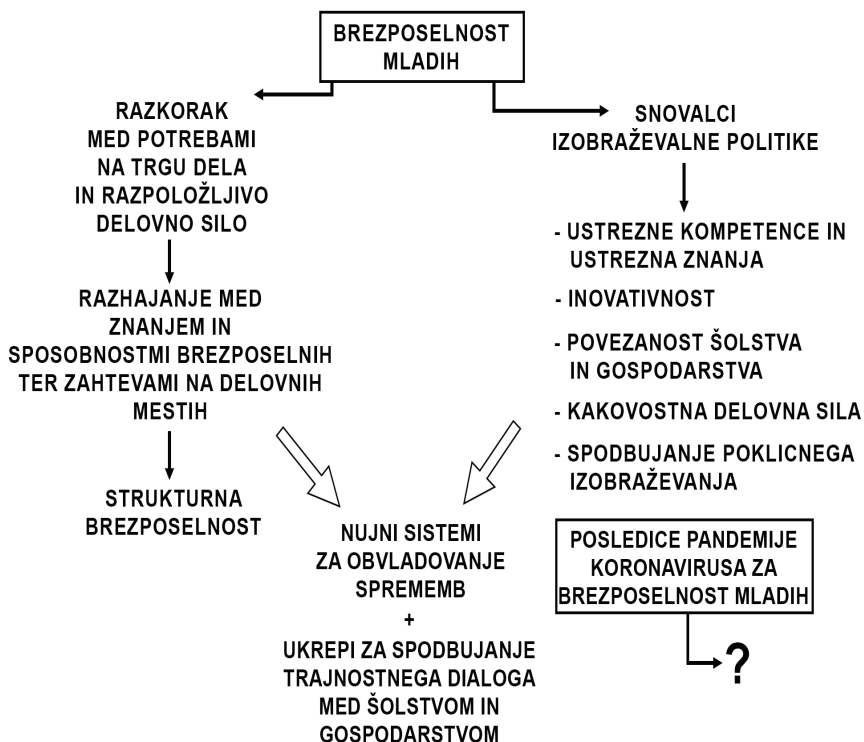
Na podlagi naše empirične raziskave ne moremo potrditi raziskovalne hipoteze, da je povezovanje sistema srednješolskega izobraževanja ter gospodarstva v obliki kadrovskega štipendiranja v Sloveniji dejavnik, ki statistično značilno znižuje brezposelnost mladih. Sistem povezanosti gospodarstva in sistema srednješolskega izobraževanja, ki ga imamo v Sloveniji na področju kadrovskega štipendiranja, namreč ni ustrezen in pravzaprav trenutni ukrepi na področju tega povezovanja nimajo statistično značilnega vpliva na zmanjševanje brezposelnosti mladih oziroma na dvig njihove zaposljivosti. Kadrovske štipendije očitno ne prinašajo vsebinskega sodelovanja, kar naj bi bil namen kadrovskega štipendiranja – da bi si podjetja na ta način že tekom šolanja izobrazila in oblikovala mlad kader v skladu s svojimi potrebami. Podjetja v praksi pogosto dejansko sploh ne preverjajo uspešnosti svojih štipendistov pri njihovem šolanju in jim zato pogosto tudi kljub njihovim morebitnim negativnim ocenam in njihovi nezavzetosti še naprej nudijo kadrovske štipendije, kar pomeni, da resničnega in učinkovitega sodelovanja med podjetji in dijaki sploh ni. Posledično tudi ni zelenih učinkov te oblike po-

vezovanja srednjega šolstva in gospodarstva na zaposljivost mladih, na kar opozarjajo rezultati naše raziskave.

Po drugi strani pa rezultati multivariatne regresijske analize izpostavljajo velik in statistično značilen pomen splošne ravni izobrazbe prebivalstva za večjo zaposljivost mladih nasploh. Pomembno vlogo igra tudi višja gospodarska razvitost okolja, ki prispeva k ustvarjanju dodatnih delovnih mest. V okviru odločitev podjetij glede prioritete pri nadaljnjem razvoju na kratki in dolgi rok pa se je kot pomemben dejavnik, ki povečuje brezposelnost mladih s srednješolsko izobrazbo na kratki rok, izkazal večji obseg investiranja v osnovna in neopredmetena dolgoročna sredstva. Očitno vsaj v proučevanem obdobju obstaja substitucija med investiranjem v kapital in delom, vsaj kar se tiče zaposlovanja mladih, ki imajo srednješolsko izobrazbo. Verjetno uvajanje novih tehnologij v podjetjih zmanjšuje potrebe po srednješolsko izobraženem kadru, povečuje pa se potreba po kadru s terciarno izobrazbo.

Slika 3

Model dejavnikov brezposelnosti mladih s srednješolsko izobrazbo

Rezultati regresijske analize ne zanikajo rezultatov dosedanjih raziskav tistih, ki menijo, da je povezovanje srednjega šolstva in gospodarstva pomemben dejavnik brezposelnosti na splošno, vendar na primeru Slovenije lahko ugotovimo, da očitno to povezovanje pri nas še ni na ustrezni ravni, da bi bil vpliv tega povezovanja na brezposelnost

mladih statistično značilen. Torej je treba obstoječi sistem povezovanja v obliki kadrovskih štipendij temeljito prevetriti in ga postaviti v nekaterih delih povsem na novo. Država bi morala uvesti strukturne ukrepe in sistemsko urediti dialog med podjetji in srednjimi šolami (slika 3), kar je skladno tudi z ugotovitvami predhodne kvalitativne raziskave (Kunc, Čepar in Likar, 2020, str. 98–107). Snovalci izobraževalne politike naj čim prej oblikujejo kurikulum, ki bo zastavljen tako, da se lahko nenehno vnašajo novosti in spremembe, da bodo mladi pridobili ustrezne kompetence in ustrezno znanje. Prav tako naj bi kurikulum zajemal vse potrebno za razvoj ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti. Razmisliti je treba o novih izobraževalnih programih ali pa o preoblikovanju obstoječih, predvsem pa omejiti vpis na programe, ki izobražujejo nezaposljive poklice. S trajnostnim dialogom med šolstvom in gospodarstvom bi se v veliki meri izognili razhajanju med znanjem in sposobnostmi brezposelnih ter zahtevami na delovnih mestih.

Kvantitativna raziskava je bila omejena le na Slovenijo. Potencial za poglobitev raziskave vidimo v analizi panelnih podatkov na ravni držav EU za daljše časovno obdobje, kjer bi v analizo zaradi bolj agregatnih podatkov lahko vključili večje število potencialnih dejavnikov brezposelnosti. Poseben izziv predstavlja vključitev večjega števila indikatorjev, ki bi merili povezovanje med srednjim šolstvom in gospodarstvom ter posledično učinek tega povezovanja na brezposelnost mladih. Obsežno raziskavo bi predstavljal lahko že sam projekt zbiranja podatkov o takih indikatorjih povezovanja.

Žiga Čepar, PhD, Borut Likar, PhD, Petra Kunc, PhD

Integration between Secondary Education and the Economy through Staff Scholarships

For more than a decade, we have been facing a crisis of youth unemployment. The youth have been dealing with a dangerous combination of high unemployment, increased inactivity and excessive supply of precarious employment (Cerovšek and Lukič, 2013). Cerovšek and Lukič (2013) also point out that young people suffer from thankless jobs – low wages, an unfavourable employment status, and a higher share of flexible forms of work. These in themselves are not something negative, but they can contribute to the exploitation of young people, and to greater insecurity and instability of their employment.

Employers demand that young people should have the skills and abilities needed in an environment full of challenges (Quint, 2006; Chell and Athayde, 2009). Today's young people face an uncertain future as a result of global competitiveness, which is rapidly changing the industry, the nature of work, and people's quality of life (Chell and Athayde, 2009); all of this is additionally accompanied by the aftermath of the unexpected coronavirus pandemic.

Globalization, changes from an industrial to an information technology economy, along with the accompanying socio-economic changes in the world in recent decades, have required young people to develop new competencies, skills and knowledge that individuals need to function effectively in adulthood (Zupančič and Sirch, 2018; OECD, 2018). Trbanc and Verša (2002) believe that, in terms of knowledge, young people have

an advantage over those who completed their education a long time ago, because nowadays knowledge is more complex, for it also includes the competencies we need in the modern workplace, such as the use of information and communication technologies (ICT), the knowledge of foreign languages, communication skills, etc. Since these are the generations that grew up with ICT, they have various competencies and knowledge in this field, and, in addition to that, as Ignjatović and Trbanc (2009) state, they also possess new knowledge acquired through the educational process.

The peculiarity of young people as a workforce is that they do not have any work experience (Ignjatović and Trbanc, 2009; Popovič and Zajc, 2002), and, according to Svetlik (1985), they also do not have the knowledge of how to look for work. Schools do not equip young people with skills on how to find a job and how to chart their career path (Puklek Levpušček, 2018). In addition to the lack of proper education, the lack of experience is the biggest problem that young people face when applying for vacancies (Trbanc and Verša, 2002). Meanwhile, the advantages of young people are characteristics such as quick adaptability, innovative thinking, social intelligence, media literacy, transdisciplinarity, and acceptance of change.

The entry of young people into the labour market in the age of a service and information technology society is uncertain, and employment security is also a rare commodity (Puklek Levpušček, 2018). Certainly, a situation that has worsened during the coronavirus pandemic.

While governments cannot fully control all the factors that affect youth unemployment, they can improve the situation in this area through effective policies. One concrete solution is to help to bridge the gap between the needs of the economy and the results of secondary education.

There are various instruments for connecting secondary education and businesses, so that we can contribute to the greater employability of young people after completing formal education. The transition of young people from education to the labour market can, among other things, begin with apprenticeships, mandatory internships, work-based training, scholarships and various programmes that help young people to find their first job (Trbanc, 2007, p. 55; Trbanc and Verša, 2002, p. 357).

Based on a quantitative survey of youth unemployment, the purpose of our research was to determine the effectiveness of the existing system of connecting secondary education and the economy through staff scholarships given to young people in Slovenia. In order to achieve the purpose of the research, we proposed the following research hypothesis: The connection between the secondary education system and the economy in the form of staff scholarships in Slovenia is a factor that statistically significantly reduces youth unemployment.

Data for the quantitative analysis were obtained from the statistical database of the Statistical Office of the Republic of Slovenia (SORS), hence, secondary data are used in this part of the survey. Based on these data, we analysed some factors of youth unemployment, and examined the impact and role of the integration of secondary education and the economy through staff scholarships. Panel data were collected from 212 Slovenian municipalities between 2013 and 2016.

Based on the obtained and properly edited data, we performed a multivariate regression analysis, which was used to analyse the correlation between youth unemployment and various other unemployment factors.

The purpose of corporate scholarships is certainly to connect secondary education and the economy in order to match the knowledge, skills and competencies of students with the actual needs of companies that provide the scholarships, in the hope of increasing the employability of young people. As a part of our research, with the help of regression analysis, we were able to verify whether the actual effects of this integration in Slovenia are appropriate.

Based on our empirical research, we cannot confirm the research hypothesis that the connection between the secondary education system and the economy in the form of staff scholarships in Slovenia is a factor that statistically significantly reduces youth unemployment. The system of integration between the economy and the secondary education system in Slovenia in the field of corporate scholarships is not adequate; in fact, the current measures in the field of the integration between the two have no proven statistically significant impact on reducing youth unemployment or increasing their employability. Staff scholarships obviously do not bring about substantive cooperation, which is seen as the purpose of staff scholarships, namely, the ability of companies to educate and shape young staff in accordance with their needs during the schooling period. In practice, companies often do not actually check the educational success of their scholarship holders, and therefore often continue to offer them scholarships, despite their possible negative assessments and their lack of commitment, which indicates that there is no real and effective cooperation between companies and students. Consequently, as indicated by the results of our research, there are no desired effects of this form of integration between secondary education and the economy on the employability of young people.

On the other hand, the results of the multivariate regression analysis highlight the great and proven statistically significant importance of the population's educational attainment levels on the greater employability of young people in general. Greater economic development of the environment, which contributes to the creation of additional jobs, also plays an important role in this process. As part of companies' decisions regarding their priorities for further development in the short and long term, a larger volume of investment in fixed and intangible long-term assets proved to be an important factor in increasing youth unemployment in the short term. Apparently, at least in the studied period, there is a substitution between investing in capital and work, at least as far as the employment of young people with secondary education is concerned. The probable introduction of new technologies in companies reduces the need for secondary education staff, while the need for staff with tertiary education increases.

The results of the regression analysis do not deny the results of previous research, conducted by those who believe that the integration of secondary education and the economy is an important factor in unemployment in general. However, in the case of Slovenia, we can conclude that this integration is not yet on a sufficiently high level to have a statistically significant impact on youth unemployment. Therefore, the existing system of integration in the form of staff scholarships needs to be thoroughly overhauled, and, in some cases, even completely rebuilt. The state should introduce structural measures and systematically regulate the dialogue between companies and

secondary schools (Figure 3), which is also indicated in the findings of previous qualitative research (Kunc, Čepar and Likar, 2020). Education policy makers should promptly create a curriculum which ought to be designed in such a way that innovations and changes can be constantly introduced, so that young people will acquire the appropriate competencies and the relevant knowledge. The curriculum should also encourage creativity, innovation, and entrepreneurship. New educational programmes or the transformation of existing ones should be considered, and, above all, enrolment in unpromising educational programmes should be limited. A sustainable dialogue between education and the economy would largely avoid the divergence between the knowledge and skills of the unemployed, as well as the demands of the workplace.

The quantitative research was limited to Slovenia only. We see the potential for deepening the research in the analysis of panel data at the level of EU countries for a longer period of time, so that, due to more aggregate data, a larger number of potential unemployment factors could be included in the analysis. A particular challenge is to include more indicators to measure the link between secondary education and the economy, and, consequently, the impact of this link on youth unemployment. Extensive research to collect data on such integration indicators could be a project in itself.

LITERATURA

1. Achleitner, D., Wallner J. in Schönherr A. (2012). Apprenticeship: Dual Vocational Education and Training in Austria. Modern Training with a Future. Vienna: Federal Ministry of Economy, Family and Youth.
2. Alessandrini, D. (2018). Is post-secondary education a safe port and for whom? Evidence from Canadian data. *Economics of Education Review*, 67(C), 1–13.
3. Arestis, P., Baddeley, M. C. in Sawyer, M. (2007). The relationship between capital stock, unemployment and wages in nine EMU countries. *Bulletin of Economic Research*, 59(2), 125–148.
4. Barro, R. J. (2001). Human capital and growth. *The American Economic Review*, 91(20), 12–17.
5. Bassanini, A., Scarpetta, S. in Hemmings, P. (2001). Economic growth: The role of policies and institution. Panel data evidence from OEDC Countries. Dostopno na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=265091 (pridobljeno 08.02.2019).
6. Cerovšek, D. in Lukič, G. (2013). Problemska analiza položaja mladih na trgu dela v luči agende dostojnega dela: s predlogi ukrepov za znižanje stopnje brezposelnosti mladih v Sloveniji. Izlake: Grafex agencija.
7. Chell, E. in Athayde, R. (2009). The identification and measurement of innovative characteristics of young people. London: NESTA, Kingston University.
8. Čepar, Ž. in Bojnec, Š. (2008). Population aging and the education market in Slovenia and Croatia. *Eastern European Economics: A Journal of Translations*, 46(3), 68–86.
9. Čilić, A. in Kovačević, S. (2021). Examination of Differences in Perception of the “Good” School from the Teachers’ Perspective. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 35(1), 66–78.
10. Dolinar, M. in Likar, B. (2021). Inovativnost in podjetnost na osnovni šoli – pot za dosego “Bloomove piramide”. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 36(2), 64–77.
11. Dubaseniuk, O., Voznyuk, A. in Samoilenko, O. (2020). *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 35(1), 132–144.
12. Hanushek, E. (2018). Educational Reform; Economic Policy Challenges Facing California’s Next Governor. Hoover Institution. Dostopno na: <https://www.hoover.org/research/education-reform-0> (pridobljeno 24.09.2019).
13. Hanushek, E. A. in Dennis D. Kimko. (2000). Schooling, labor force quality, and the growth of nations’. *American Economic Review*, 90(5), 1184–1208.

14. Hanushek, E. A. in Woessmann, L. (2008). The role of cognitive skills in economic development. *Journal of Economic Literature*, 46(3), 607–668.
15. Haralambos, M. in Holborn, M. (2005). Sociologija: teme in pregledi. Ljubljana: DZS.
16. Ignjatović, M. (2017). Izzivi na trgu dela. V: Filipovič Hrast, M. in Rakar, T. (ur.). *Prihodnost slovenske državne blaginje* (str. 33). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani.
17. Ignjatović, M. in Trbanc, M. (2009). Zaposlovanje in brezposelnost mladih: aktivni, fleksibilni in prilagodljivi. V: Rakar, T. in Boljka, U. (ur.). *Med otroštvom in odraslostjo: analiza položaja mladih v Sloveniji* (str. 39–55). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
18. Krueger, A. B. in Lindhal, M. (2001). Education for growth: why and for whom? *Journal of Economic Literature*, 39(4), 1101–1136.
19. Kunc, P. in Likar, B. (2014). Inovativnost v srednjem šolstvu – grožnja ali recept za preživetje. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 29(2), 32–45.
20. Kunc, P., Čepar, Ž. in Likar, B. (2020). Učinkovito povezovanje srednjega šolstva in gospodarstva v Sloveniji. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 35(2), 95–113.
21. Mali, F., Bučar, M., Mulej, M. idr. (2004). Mehanizmi in ukrepi za prenos znanja iz akademske in raziskovalne sfere v luči novih inovacijskih paradigem (Stanje in trendi razvoja v Sloveniji glede na razvite države Evropske unije). *Zaključno poročilo o rezultatih opravljenega raziskovalnega dela na projektu ciljnega raziskovalnega programa*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
22. *Mladinski svet Slovenije*. (2014). Problemi mladih so problemi celotne države. Dostopno na: https://www.si21.com/Gospodarstvo/Mednarodni_dan_mladih/Problemi_mladih_so_problemi_celotne_drzave (pridobljeno 26.10.2019).
23. Natek, S., Dermol, V., Košir, S. idr. (2010). Mreženje za vseživljenjsko učenje. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-P8BKJYOL/7abd6b1a-a69d-498c-b563-1ca0ad5cc798/PDF> (pridobljeno 13.01.2019).
24. OECD – The Organisation for Economic Co-operation and Development. (2018). The future of education and skills: Education 2030. Dostopno na: <https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20.pdf> (pridobljeno 20.10.2019).
25. Piskaty, G., Elsik, M., Blumberger, W. idr. (2000). *Vocational education and training in Austria*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
26. Popovič, M. in Zajc, M. (2002). *Vstop v poslovni svet*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
27. Puklek Levpušček, M. (2018). Mladi, študij in karierna pričakovanja. V: Zupančič, M. in Puklek Levpušček, M. (ur.). *Prehod v odraslost: sodobni trendi in raziskave* (str. 157–192). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
28. Quint, J. (2006). *Meeting Five Critical Challenges of High School Reform: Lessons from Research on Three Reform Models*. New York: MDRC.
29. Samuelson, P. A. in Nordhaus, W. D. (2002). *Economics 17th edition*. New Delhi: Tata McGraw Hill Publishing Company.
30. Svetlik, I. (1985). *Brezposelnost in zaposlovanje*. Ljubljana: Delavska enotnost.
31. Trbanc, M. (2007). Poti mladih v zaposlitev: primerjava Slovenije z drugimi državami EU. V: Kramberger, A. in Pavlin, S. (ur.). *Zaposljivost v Sloveniji: analiza prehoda iz šol v zaposlitve: stanje, napovedi, primerjave* (str. 38–63). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
32. Trbanc, M. in Verša, D. (2002). Zaposlovanje mladih. V: Svetlik, I., Glazer, J., Kajzer, A. idr. *Politika zaposlovanja* (str. 338–369). Ljubljana: Littera picta.
33. Woessmann, L. in Schütz, G. (2006). Efficiency and Equity in European Education and Training Systems. EENEE Analytical Report No. 1. Prepared for the European Commission. Dostopno na: [file:///C:/Users/HP%20ProBook/Downloads/EENEE_AR1%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/HP%20ProBook/Downloads/EENEE_AR1%20(2).pdf) (pridobljeno 22.11.2019).
34. Wolbers, M. H. J. (2000). The effects of level of education on mobility between employment and unemployment. *European Sociological Review*, 16(2), 185–200.
35. *Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ)*. (2017). *Strokovna izhodišča za leto 2017*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
36. *ZRSZ – Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje*. (2019). *Strokovna izhodišča za leto 2019*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.

37. ZRSZ – Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2021). Registrirana brezposelnost. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost (pridobljeno 20.03.2021).
38. Zupančič, M. in Sirsch, U. (2018). Različni vidiki prehoda v odraslost. V: Zupančič, M. in Puklek Levpušček, M. (ur.). Prehod v odraslost: sodobni trendi in raziskave (str. 11–49). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

*Dr. Žiga Čepar (1976), redni profesor na Fakulteti za management Univerze na Primorskem v Kopru.
Naslov/Address: Park pod Javorniki 6, 6230 Postojna, Slovenija/Slovenia
Telefon/Telephone: (+386) 031 699 207
E-mail: ziga.cepar@fm-kp.si*

*Dr. Borut Likar (1962), redni profesor na Fakulteti za management Univerze na Primorskem v Kopru.
Naslov/Address: Cankarjeva 5, 6000 Koper, Slovenija/Slovenia
Telefon/Telephone: (+386) 01 283 90 53
E-mail: borut.likar@fm-kp.si*

*Dr. Petra Kunc (1971), profesorica slovenščine in sociologije na Srednji šoli Ravne na Koroškem.
Naslov/Address: Pristava 27d, 2393 Črna na Koroškem, Slovenija/Slovenia
Telefon/Telephone: (+386) 041 383 828
E-mail: petra.kunc@guest.arnes.si*